

REZERWAT ALPEJSKI — ALETSCHWALD

Za miesięcznikiem „Wszechświat” z czerwca br., krótka notka K. Harasimiuk o ciekawym rezerwacie przyrodniczym w Alpach Szwajcarskich. „Idea ochrony Aletschwaldu zrodziła się na początku naszego stulecia, kiedy to przyrodnicy szwajcarscy zaczęli zwracać uwagę na rabunkową gospodarke leśną górali walijskich. Ostatecznie po wielu latach utarczek z właścicielami ziemskimi udało się w roku 1933 utworzyć obszar prawnie chroniony.

O wyjątkowych walorach przyrodniczych Aletschwaldu zdecydowała możliwość prowadzenia stałych, wnikliwych obserwacji naukowych (głównie botanicznych) w końcowej strefie lodowca, która znajduje się na wysokości ok. 1800 m n.p.m.

Na kształtowanie krajobrazu w rezerwacie decydujący wpływ wywarł sam lodowiec Aletsch. Ten najdłuższy lodowiec Alp, a tym samym Europy, bierze swój początek z rozległych pól firnowych w Oberlandzie Berneńskim i wypełnia dno szerokiej doliny jęzorem o długości ponad 20 km. U schyłku plejstocenu i w ho-

locenie w zależności od wahań klimatycznych lodowiec Aletsch wiele razy zmieniał swój zasięg. O miąższości masy lodowej w poszczególnych fazach świadczą zachowane na zboczach doliny wały moren bocznych. Od roku 1850 wszystkie lodowce alpejskie cofają się w związku z ociepleniem klimatu. Miąższość zmalała w tym czasie o blisko 200 m. Wyjątkowość Aletschwaldu polega również na tym, że wszystkie partie zboczy doliny lodowca Aletsch, opuszczone zostały przez lód kilka tysięcy lat temu, natomiast strefa pomiędzy moreną z 1850 roku a współczesną liczy sobie zaledwie 120 lat.

Na terenie rezerwatu mieści się obecnie stacja badawcza, której siedzibą jest Villa Cassel — dawny dom myśliwski bogatego Anglika, sir Cassela.

Pierwszym botanikiem, który zapoczątkował stałe obserwacje botaniczne w rejonie Aletschwaldu, był dr Werner Leudi. Jego prace kontynuował później prof. Jean Richard. Systematyczne i wnikliwe badania obydwu uczonych miały dać odpowiedź na istotne pytania takie jak np. jak długo trwa okres porastania lasem gleby od chwili odsłonięcia jej spod lodu? jakie gatunki roślin osiedlają się tu pierwsze? czy są wśród nich takie, które później spotyka się w lesie?

Dr Leudi chcąc znaleźć rozwiązanie tych problemów wydzielił w strefie pomiędzy moreną z 1850 r. a współczesną szereg poletek doświadczalnych, a następnie okresowo zliczał pokrywający je świat roślinny. Warunki naturalne na obszarze objętymi badaniami są dosyć skomplikowane i (...) jeszcze niedostatecznie zbadane.

Na podstawie systematycznych obserwacji prof. J. Richard wydzielił pięć stadiów rozwoju roślinności w strefie pomiędzy zlodowaceniem z 1850 roku a moreną współczesną.

Z wnikliwych obserwacji wynika, że zarastanie powierzchni morenowych odsłoniętych przez lodowiec postępuje szybko i jest w dużym stopniu przypadkowe. Na przykład na dziesięcioletnim poletku występuje około 300 gatunków roślin. Obok typowo pionierskich spotyka się także gatunki typowo leśne. Po około 30 latach większość pionierskich gatunków zanika. Po upływie 100 lat nie wykształca się jeszcze typowy dla tego piętra wysokościowego w Alpach las limbowo-modrzewiowy. Tak więc w wyniku prowadzonych systematycznych badań Aletschwald został podzielony na dwa ostro zaznaczone stadia rozwojowe; pierwsze, to las pionierski, którego sukcesja roślinności zbiega się z cofaniem się lodowca od roku 1850 do moreny współczesnej, oraz drugie, las limbowo-modrzewiowy (z bogatym podsyciem krzewów) położony powyżej lasu pionierskiego. Rozwijał się on od Würmu — tak więc szata roślinna tego stadium rozwojowego Aletschwaldu, kształtowała się przez wiele tysiącleci. W tym rejonie Alp górna granica lasu występuje na wys. około 2000—2100 m n.p.m.

Świat zwierzęcy rezerwatu Aletschwald jest dużo słabiej zbadany. Prowadzone są tu obserwacje nad życiem pardw, cietrzwi, które gnieźdzą się tu obok typowo alpejskiej fauny jak kozice i świstaki.

Ze względu na wyjątkowe walory krajobrazowe rezerwat Aletschwald zasługuje na uwagę każdego miłośnika gór”.